
Belastingwetgeving 2016

Niveau 5
MBA

Peter Dekker RA
Ludie van Slobbe RA

Noordhoff Uitgevers

Belastingwetgeving

Niveau 5 MBA

Peter Dekker RA

Ludie van Slobbe RA

Tweede druk

Uitgeverij Educatief Leiden

Ontwerp omslag: www.gerhardvisker.nl

Ontwerp binnenwerk: Ebel Kuipers, Sappemeer

Omslagillustratie: © iStock

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich aanbevolen.

0 / 16

© 2016 Uitgeverij Educatief Leiden, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-88058-3

ISBN 978-90-01-88057-6

NUR 820

Woord vooraf

Bij het project van Schriftelijk naar Online (VSNO) van de *Nederlandse Associatie voor Examinering* is een nieuw raamwerk ontstaan voor de diplomalijn *Financieel Administratief*.

Hierbij is ook Belastingwetgeving niveau 5 voor het MBA aangepast.

De examinering was en blijft op niveau 5; dit is het propedeuse hbo-niveau.

De inhoud van dit boek houdt rekening met de toetstermen uit het vernieuwde examenprogramma, zoals dat geldt per 1 januari 2016.

Het nieuwe examenprogramma richt zich met name op de belastingwetgeving die van belang is voor de ondernemer in het MKB. Om die reden is een aantal eindtermen uit het huidige examenprogramma komen te vervallen, zoals de Wet op de vennootschapsbelasting, de Wet op de dividendbelasting en de Wet inkomstenbelasting voor wat betreft box 2 en box 3.

Zo zijn onder andere de onderwerpen fooien, fictief loon en dienstverlening aan huis uit de Wet op de loonbelasting 2001 en de doorschuifregelingen en de reisaf trek uit de Wet IB 2001 vervallen. Ook zijn uit die Wet de onderdelen winst uit aanmerkelijk belang, periodieke uitkeringen, eigenwoningregeling, sparen en beleggen en de persoonsgebonden aftrek vervallen.

De behandelde stof is gebaseerd op de fiscale regelgeving per 1 januari 2016. Dit boek is hoofdzakelijk bedoeld als studieboek voor het examen Belastingwetgeving van het examen MBA. Dat neemt niet weg dat het boek ook voor andere belastingopleidingen op niveau 5 goede diensten kan bewijzen (mbo+-niveau en propedeuse hbo).

Het boek bevat veel voorbeelden ter verduidelijking van de leerstof.

Om de leesbaarheid te vergroten hebben wij vermelding van wetsartikelen en artikelen in uitvoeringsregelingen tot een minimum beperkt.

Bij dit boek hoort een afzonderlijk opgavenboek waarin naast kennis en begripsvragen een behoorlijk aantal toepassingsvragen is opgenomen.

Voor op- en aanmerkingen houden wij ons beschikbaar.

Huizen/Rijswijk, juli 2016

Peter Dekker RA

Ludie van Slobbe RA

Inhoud

Inleiding 7

1 Het hoe en waarom van de belastingheffing 9

- 1.1 Belastingheffing 10
- 1.2 Kenmerken van belastingen 10
- 1.3 Onderscheid in belastingen 10
- 1.4 Belastingrecht nader bekeken 12
- 1.5 Tarieven 13
 - Samenvatting 14
 - Begrippenlijst 15

2 Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR) 17

- 2.1 Tijdstip- en tijdvakbelastingen 18
- 2.2 Belastingheffing bij wege van aanslag 18
- 2.3 Belastingheffing bij wege van betaling op aangifte 20
- 2.4 Bezwaar en beroep 21
- 2.5 De verplichtingen ten dienste van de belastingheffing 24
- 2.6 Woon- of vestigingsplaats 26
- 2.7 Burgerservicenummer 27
- 2.8 Geregistreerd partnerschap 27
- 2.9 Vertegenwoordiging 28
- 2.10 Belastingrente 28
- 2.11 Verzuim- of vergrijpboete 29
- 2.12 Algemene beginselen van behoorlijk bestuur 30
 - Samenvatting 31
 - Begrippenlijst 33

3 Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964) 37

- 3.1 De opzet van de loonbelasting 38
- 3.2 Bijzondere loonbelastingregeling 48
- 3.3 Genietingstijdstip van loon 49
- 3.4 Vrijgesteld loon 50
- 3.5 Werkkostenregeling 52
- 3.6 Berekening verschuldigde loonbelasting 55
- 3.7 Eindheffing 59
- 3.8 De administratieve verplichtingen van de inhoudingsplichtige en de werknemer 62
 - Samenvatting 66
 - Begrippenlijst 69

4 Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001) 73

- 4.1 Bronnen van inkomen 74
- 4.2 Winst uit onderneming 80
- 4.3 Objectieve vrijstellingen 88
- 4.4 Aftrek van kosten 89
- 4.5 Berekening van de jaarwinst 91
- 4.6 Methoden van winstberekening 93
- 4.7 Waardering activa en passiva 94
- 4.8 Fiscale reserves 103
- 4.9 Investeringsaftrek 110
- 4.10 Ondernemersaftrek 115
- 4.11 Mkb-winstvrijstelling 118
- 4.12 Staking van de onderneming 119
- 4.13 Belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden 122
- 4.14 Heffingskortingen 126
- Samenvatting 129
- Begrippenlijst 131

5 Wet op de omzetbelasting 1968 (Wet OB 1968) 135

- 5.1 Hoofdlijnen van de Wet OB 1968 136
- 5.2 De ondernemer 137
- 5.3 Belastbare prestaties 141
- 5.4 Plaats van levering en dienst 152
- 5.5 Maatstaf van heffing 155
- 5.6 Tarief van de omzetbelasting 160
- 5.7 Vrijstellingen 162
- 5.8 Aftrek van voorbelasting 165
- 5.9 Tijdstip van verschuldigdheid en aangifte 169
- 5.10 Bijzondere regelingen 171
- 5.11 Administratieve verplichtingen 177
- 5.12 Invullen aangifte omzetbelasting 181
- Samenvatting 185
- Begrippenlijst 188

Illustratieverantwoording 190

Register 191

Over de auteurs 195

Inleiding

Dit boek is bedoeld als een kennismaking met het vak belastingrecht op mbo+- niveau en propedeuse hbo-niveau.

Het is afgestemd op het examenprogramma Belastingwetgeving niveau 5 van de *Nederlandse Associatie voor Examinering*. Dit examenprogramma vormt de leidraad voor de behandeling van de onderwerpen in dit boek. Elk hoofdstuk begint met een vermelding van de onderwerpen die in dat hoofdstuk aan de orde komen.

Het boek bevat vijf hoofdstukken:

- 1 Het hoe en waarom van de belastingheffing
- 2 Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR)
- 3 Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964)
- 4 Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001)
- 5 Wet op de omzetbelasting 1968 (Wet OB 1968)

Wij gaan in dit boek uit van een praktische benadering, waarbij de vaak abstracte stof met veel voorbeelden wordt toegelicht. Waar in dit boek wordt geschreven over hij kan ook zij worden gelezen.

Bij dit theorieboek hoort een afzonderlijk opgavenboek met vragen/oefenopgaven en examenopgaven van de examens Belastingwetgeving (MBA) van de Associatie voor examinering. De uitwerkingen bij het opgavenboek staan op de website **www.belastingwetgevingniveau5.noordhoff.nl** bij het (hoofd)boek. Deze site bestaat uit een gedeelte voor studenten/cursisten en een gedeelte voor de docenten.

465	106	↑	\$ 8 365,00	50	3,33%	
483	108	↓	\$ 2 830,00	44	7,60%	
384	89	↑	\$ 8 285,00	44	3,78%	
522	105	↑	\$ 4 771,00	48	3,71%	
402	119	↓	\$ 2 293,00	42	7,14%	
526	85	↑	\$ 9 852,00	40	3,70%	
34,40	450	↑	\$ 4 980,00	43	3,92%	
381,60	89	↑	\$ 7 417,00	39	3,89%	
984,00	457	91	↓	\$ 2 545,00	46	4,71%
5 933,60	491	106	↓	\$ 4 548,00	40	3,92%
2 036,00	478	80	↑	\$ 9 763,00	40	3,92%
3 638,40	549	85	↑	\$ 2 330,00	40	3,92%
7 810,40	374	95	↓	\$ 8 783,00	40	3,92%
€ 1 864,00	501	82	↑	\$ 5 098,00	40	3,92%
€ 7 026,40	409	103	↑	\$ 2 118,00	40	3,92%
€ 4 078,40	493	93	↓	\$ 5 205,00	40	3,92%
4 078,40	381	93	↑	\$ 8 640,00	40	3,92%
371	81	↑	\$ 9 000,00	40	3,92%	

1

Het hoe en waarom van de belastingheffing

- 1.1 Belastingheffing**
- 1.2 Kenmerken van belastingen**
- 1.3 Onderscheid in belastingen**
- 1.4 Belastingrecht nader bekeken**
- 1.5 Tarieven**

Het thema van dit hoofdstuk is kennismaken met het begrip belastingen. Na een korte inleiding wordt aandacht geschonken aan de kenmerken van belastingen, het doel van belastingen en het onderscheid in soorten belastingen. Na enkele opmerkingen over formeel en materieel belastingrecht komen de tarieven aan de orde.

1.1 Belastingheffing

Vrijwel iedereen heeft met belastingheffing te maken. Niet alleen het bedrijfsleven wordt geconfronteerd met een grote reeks heffingen zoals de omzetbelasting, en de loon- en inkomstenbelasting. Berichten over belastingfraude en fraudebestrijding zijn aan de orde van de dag. Belastingheffing wordt over het algemeen als een ingewikkelde materie ervaren. In het begin van de eenentwintigste eeuw is al een aantal vereenvoudigingen in de regelgeving aangebracht. De roep om verdergaande vereenvoudiging is echter nog steeds niet weg.

Ook voor fiscale specialisten is het steeds moeilijker de lawine van wetgeving, uitvoeringsproblemen en rechtspraak voor het hele vakgebied bij te houden. Greep krijgen op het belastingrecht is daarom alleen mogelijk als de structuur en de hoofdzaken ervan worden onderkend. Daarom is het tevens nodig om inzicht te krijgen in de wijze waarop het door de wetgever voorgestane patroon van verdeling van de belastingdruk is neergelegd in belastingwetten en uitvoeringsregelingen, hoe deze in de praktijk worden uitgevoerd en welke versturende factoren daarbij een rol spelen.

1.2 Kenmerken van belastingen

Belasting

Het begrip belasting kan op verschillende manieren worden omschreven. De volgende kenmerken van belastingen zijn van belang:

- Belasting is een prestatie jegens de overheid.
- Belasting is een verschuldigde, afdwingbare prestatie.
- Belastingen hebben als belangrijk kenmerk dat er geen direct aanwijsbare tegenprestatie van de zijde van de overheid tegenover staat. Het is duidelijk dat juist in dit element de verklaring van veel psychologische weerstand tegen belastingheffing schuilt. Het ontbreken van een rechtstreekse tegenprestatie onderscheidt de belastingen onder andere van retributies zoals de rioolbelasting of de kosten voor een paspoort.

Budgettaire functie

Belastingen worden geheven in verband met de financiering van overheidsuitgaven. Dat is een budgettaire functie.

Regulerende functie

Niet zelden heeft belastingheffing ook een regulerende functie zoals het bevorderen van investeringen, het tegengaan van milieuvervuiling en het bereiken van een rechtvaardige inkomensverdeling via bijvoorbeeld het progressieve belastingtarief in de inkomstenbelasting.

We kunnen belasting als volgt omschrijven:

Belasting is een aan de overheid verschuldigde, afdwingbare prestatie, geheven zonder contraprestatie, als bijdrage in de openbare middelen.

1.3 Onderscheid in belastingen

De sociale, economische maar ook de juridische gevolgen van de belastingheffing verschillen naar gelang het type belasting. In dit verband zijn de volgende onderscheidingen van belang:

- directe en indirecte belastingen
- tijdstip en tijdvakbelastingen

- aanslag en aangiftebelastingen
- subjectieve en objectieve belastingen
- persoonlijke en zakelijke belastingen

Het onderscheid in directe en indirecte belastingen, subjectieve en objectieve belastingen en persoonlijke en zakelijke belastingen wordt in deze paragraaf besproken. Aansluitend gaan we in op belasting op inkomen, winst en vermogen en kostprijsverhogende belastingen.

Het onderscheid in tijdstip en tijdvakbelastingen en aanslag en aangiftebelastingen komt in het volgende hoofdstuk aan de orde.

1.3.1 Directe en indirecte belastingen

Onder directe belastingen verstaan we de belastingen waarvan de wetgever beoogt dat degene die de belasting aan de overheid moet betalen, ook degene is die deze zal dragen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de inkomstenbelasting en de loonbelasting. De wetgever beoogt hier de belastingschuldige zelf de belasting te laten dragen, en die niet door te berekenen aan een ander.

Indirecte belastingen zoals de omzetbelasting wordt geheven van ondernemers die deze belasting doorberekenen aan de afnemers. Dat doorberekenen aan een ander wordt afwenteling genoemd.

Directe
belastingen

Indirecte
belastingen

Afwenteling

In het algemeen zullen directe belastingen zich beter lenen tot aanpassing aan de individuele omstandigheden van de burger, terwijl indirecte belastingen de eigenschap hebben dat ze voor de consument schuilgaan in de prijzen. Zulke onmerkbaar belastingen roepen daarom minder weerstand op.

1.3.2 Subjectieve en objectieve belastingen

Bij subjectieve belastingen, bijvoorbeeld de inkomstenbelasting, staat het subject voorop en wordt rekening gehouden met persoonlijke omstandigheden zoals leeftijd en het al dan niet hebben van kinderen.

Bij andere belastingen, bijvoorbeeld de motorrijtuigenbelasting, staat het object of het belastbare feit voorop.

1.3.3 Persoonlijke en zakelijke belastingen

Bij persoonlijke belastingen wordt rekening gehouden met persoonlijke omstandigheden van de belastingschuldige – alleenstaand, samenwonend, kinderen en dergelijke. Dit is het geval bij bijvoorbeeld de inkomstenbelasting. Leggen persoonlijke omstandigheden geen gewicht in de schaal, dan noemt men de belasting zakelijk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de gemeentelijke onroerendzaakbelastingen.

In de Nederlandse begrotingsstukken wordt meestal onderscheid gemaakt in belastingen op inkomen, winst en vermogen enerzijds en kostprijsverhogende belastingen anderzijds. Deze indeling valt voor een groot deel samen met de indeling in directe en indirecte belastingen.

De kostprijsverhogende belastingen doen hun naam eer aan en betekenen een kostenpost voor de ondernemingen. Deze kostenpost moet in de verkoopprijs worden ‘terugverdiend’.

Kostprijs-
verhogende
belastingen

1.4 Belastingrecht nader bekeken

Het belastingrecht bevat de regels voor het verdelen van de belastingdruk. Dit is een omvangrijke en ingewikkelde operatie met als doel de belastingopbrengst van circa 157 miljard euro overeenkomstig het door de wetgever aangegeven patroon te verdelen. De Grondwet geeft de juridische basis voor die verdeling: 'Belastingen van het rijk worden op basis van een wet geheven.' Het Nederlands belastingrecht omvat het geheel van alle wettelijke voorschriften waarmee belastingen worden geheven, of die voor de heffing van belastingen worden uitgevaardigd.

Die voorschriften zijn onder te verdelen in materieel belastingrecht en formeel belastingrecht.

1.4.1 Materieel belastingrecht

Het belastingrecht moet de aanknopingspunten en de verdeelsleutel voor het verdelen van de belastingdruk nauwkeurig omschrijven. Daartoe moet de belastingwet aangeven:

- waarover belasting moet worden betaald. Dit is het belastingobject (bijvoorbeeld het inkomen) of het belastbare feit (bijvoorbeeld het gebruik van een motorrijtuig).
- wie onderworpen is aan de belasting. Dit is de belastingplichtige. De motorrijtuigenbelasting wordt geheven van de houder van het motorrijtuig.
- wie de belasting moet betalen. Dit is de belastingschuldige. Meestal is dat dezelfde als de belastingplichtige, maar soms wil de wetgever nog andere personen medeaansprakelijk stellen voor de belastingschuld.
- waarover de belasting wordt berekend. Dit is de grondslag of maatstaf van heffing (bijvoorbeeld de opbrengst van het vermogen of het gewicht van de auto).
- hoeveel belasting verschuldigd is: het tarief zoals een progressief tarief voor de inkomstenbelasting en vaste tarieven voor de omzetbelasting

Materieel belastingrecht

Al deze bepalingen vormen het materieel belastingrecht. Dit belastingrecht regelt dus de inhoud van de belastingwet en wie de belasting moet betalen. Dit materiële recht is in het algemeen per belastingsoort (inkomstenbelasting, loonbelasting, omzetbelasting enz.) vervat in een afzonderlijke wet, de zogenaamde heffingswet.

Belastingrecht kan onder meer worden gevonden in:

- belastingwetten
- uitspraken van belastingrechters (jurisprudentie)
- internationale belastingafspraken (belastingverdragen)
- Europese richtlijnen

Bij de belastingwetgeving kijken we naar wat er in de belastingwetten staat. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in:

- belastingwetten
- uitvoeringsbesluiten
- uitvoeringsregelingen

Als in een wettekst staat dat een en ander nader is geregeld in een algemene maatregel van bestuur, kan dit worden vastgelegd in een uitvoeringsbesluit.

Staat in een wettekst dat een en ander nader is uitgewerkt in een ministeriële regeling, dan is dat terug te vinden in de uitvoeringsregeling die bij de betreffende wet hoort.

1.4.2 Formeel belastingrecht

Het belastingrecht kan niet volstaan met het regelen van de inhoud van de belastingwet en het aanwijzen van de belastingplichtige. Het moet ook regelen wanneer de belastingsschuld ontstaat, wie de te betalen belasting in elk concreet geval vaststelt, op welke wijze dat gebeurt, hoe de vaststelling eventueel kan worden herzien en hoe de belasting wordt geïnd. Dit alles behoort tot het formeel belastingrecht. Dit regelt dus de procedurele kant, zoals het ontstaan, bestaan en tenietgaan van de belastingvordering en de belastingverplichting, en daarmee de verhouding tussen de belastingdienst en de belastingplichtige. Voor een groot deel zijn deze bepalingen samengebracht in enkele algemene wetten, zoals de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR).

Algemene wet
inzake rijksbe-
lastingen (AWR)

1

1.5 Tarieven

De hoogte en de opbouw van een tarief zijn van essentieel belang voor de omvang van de belastingverplichting. Het tarief van de meeste belastingen is in hoofdzaak het resultaat van praktische politiek, waarbij de budgettaire én de regulerende functie hand in hand gaan. De schatkist moet nu eenmaal worden gevuld.

Er zijn drie soorten belastingtarieven:

- 1 vaste tarieven
- 2 evenredige of proportionele tarieven
- 3 opklimmende of progressieve tarieven

Drie soorten
belastingtarieven

Ad 1 Vaste tarieven

Vaste tarieven worden bijvoorbeeld bij de motorrijtuigenbelasting en de meeste accijnzen gebruikt: het tarief is niet afhankelijk van prijs of waarde, maar van gewicht, de hoeveelheid, het soort, het gehalte en dergelijke.

Ad 2 Evenredige of proportionele tarieven

Evenredige of proportionele tarieven worden bijvoorbeeld bij de omzetbelasting gebruikt: het tarief is een vast percentage van de verkoopprijs.

Ad 3 Opklimmende of progressieve tarieven

Opklimmende of progressieve tarieven worden bijvoorbeeld bij de inkomsten- en loonbelasting gebruikt: het tarief is een opklimmend percentage van het inkomen en/of het loon. Bij stijging van het inkomen of het loon stijgt het belastingbedrag méér dan evenredig mee.

Samenvatting

1

-
- ▶ Dit hoofdstuk geeft een introductie op het thema belastingen. Het startpunt hierbij zijn de kenmerken en het doel van belastingen.
 - ▶ Wordt naar de objecten en belastingplichtigen gekeken, dan is een nadere typering mogelijk als subjectieve en objectieve belastingen, dan wel als persoonlijke en zakelijke belastingen.
 - ▶ Het materiële belastingrecht geeft de inhoud van de belastingverbintenis aan en bepaalt wie de belastingplichtige is.
 - ▶ Het formele belastingrecht regelt de procedurele kant, zoals het ontstaan, bestaan en het tenietgaan van de belastingvordering en de belastingverplichting.
 - ▶ De tarieven voor de verschillende belastingen lopen uiteen van vaste tarieven, via proportionele tarieven naar progressieve tarieven.
-

Begrippenlijst

AWR	Algemene wet inzake rijksbelastingen.
Belasting	Een aan de overheid verschuldigde, afdwingbare, gelijke prestatie, geheven zonder tegenprestatie, als bijdrage tot de openbare middelen.
Belastingdrager	Degene die de belasting feitelijk draagt.
Belastingsschuldige	Degene die de belasting aan de overheid moet betalen.
Formeel belastingrecht	Regelt procedurele aspecten zoals heffing, betaling en de geschillenregeling.
Materieel belastingrecht	Regelt de inhoud van de belastingverbintenis en wijst de debiteur aan.
Objectieve belastingen	Belastingen waarbij een belastbaar feit voorop staat.
Persoonlijke belastingen	Belastingen waarbij met de persoonlijke omstandigheden van de belastingsschuldige rekening wordt gehouden.
Progressieve tarieven	Het tarief is een opklimmend percentage van het inkomen en/of het loon.
Proportionele tarieven	Het tarief is een vast percentage van (ruwweg) de verkoopprijs of de winst.
Subjectieve belastingen	Belastingen waarbij het subject vooraan staat.
Vaste tarieven	Het tarief is niet afhankelijk van prijs of waarde maar van gewicht, hoeveelheid, soort of gehalte.
Zakelijke belastingen	Belastingen waarbij de persoonlijke omstandigheden geen rol spelen.
